

იზოლდა ჩხოვაძე, სოფიო მორალიშვილი

ინოვაციური მეთოდები კითხვის უნარის სწავლებისას

DOI: <https://doi.org/10.52340/zssu.2024.16.06>

აბსტრაქტი: ამჟამად, როდესაც მსოფლიო განვითარების ახალ ფაზაში შედის, უზარმაზარი ტრანსფორმაციები ხდება სასწავლო მეთოდებსა და პრაქტიკაში. ყველა მასწავლებელს სურს გამოიყენოს ინოვაციური ტექნოლოგიებისა და მეთოდოლოგიების შესაბამისი ნაზავი დღევანდელი სტუდენტების მოსაზიდად და სწავლების ეფექტურობის გასაუმჯობესებლად. ამ მიზეზით აღმოცენდა შერეული სწავლება ან „გაძლიერებული სწავლება“. ეს არის მეთოდი, რომელიც აკვსებს და აფართოებს ტრადიციულ ფორმალურ განათლებას, გულისხმობს ინტერნეტსა და სოციალურ მედიაზე დაფუძნებული ახალი ციფრული მედიის გამოყენებას პრაქტიკაში.

სტატიის მიზანია დავინახოთ საქართველოში ინგლისურის, როგორც მეორე ენის სწავლებასთან დაკავშირებული პრობლემები სწავლების თანამედროვე მეთოდების ჭრილში და წარმოვადგინოთ შესაძლებლობები, თუ როგორ გავხადოთ ანალიზური კითხვა სტუდენტებისათვის სახალისო და მამოტივირებელი თანამედროვე კომუნიკაციური ტექნოლოგიების გამოყენებით.

სტატიაში ასევე გთავაზობთ ბლოგებისა და ვებსაიტების მიმოხილვას, თუ რატომ არის სასურველი მათი გამოყენება სწავლებაში, მოცემულია რამდენიმე პრაქტიკული რჩევა, როგორ უნდა გამოვიყენოთ ისინი. სტატიაში ასევე წარმოდგენილია ქართული და ინგლისური ენის მასწავლებლების გამოკითხვის შედეგები, რომლებიც კითხვის სწავლებისას ბლოგებს უკვე იყენებდნენ.

საკვანძო სიტყვები: გაძლიერებული სწავლება, ანალიტიკური კითხვა

Izolda Chkhobadze, Sophio Moralishvili

Innovative Methods in Teaching Reading Skills

Abstract: As the world is entering a new phase of development enormous transformations are currently taking place in learning paradigms and practices. Every teacher wants to use the appropriate mix of innovative training technologies and methodologies to attract today's students and to enhance the effectiveness of teaching. For that reason, blended learning or “Augmented Learning” has appeared. Augmented learning describes learning that

„augments” or extends the traditional formal education, blending into it and using the new digital media based on the internet and social Media. The aim of the paper is to present augmented reality for the future blended education and to look at blogging while teaching English as a second language in Georgia. Blogging is becoming increasingly popular as a language learning tool throughout the world recently. The article gives an overview of blogging websites, suggests why you might want to use them, and gives some practical advice on setting up blogs for use with your own classes. The article also presents findings from the survey about utilizing blogs by Georgian English Language Teachers while teaching reading.

Tags: *augmented reality augmented teaching, analytical reading.*

ინგლისური ენის სწავლებაში კითხვის უნარ-ჩვევების დაუფლებას ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი როლი უჭირავს. სტატიის მიზანია დავინახოთ მის სწავლებასთან დაკავშირებული პრობლემები სწავლების თანამედროვე მეთოდების ჭრილში, და წარმოვადგინოთ შესაძლებლობები თუ როგორ გავხადოთ ანალიზური კითხვა სტუდენტებისათვის სახალისო და მამოტივირებელი თანამედროვე კომუნიკაციური ტექნოლოგიების გამოყენებით.

დღეს აუდიტორიაში სტუდენტთა მეტი რაოდენობა იყენებს თანამედროვე ციფრულ ტექნოლოგიებს სწავლის პროცესში. მასწავლებლის მოვალეობაა მხარი დაუჭიროს და ხელი შეუწყოს მათ გამოყენებას კითხვის სწავლების დროს.

საკითხის აქტუალობიდან გამომდინარე პრობლემები, რომლებიც თანამედროვე ტექნოლოგიების ინგლისური ენის სწავლების ინტეგრაციასთან არის დაკავშირებული, მრავალი გამოწვევის წინაშე აყენებს როგორც მასწავლებელს, ასევე ენის შემსწავლელს. გაკვეთილის ჩატარების მრავალფეროვანი, ახალი მეთოდების ციფრული საშუალებების გამოყენებას მივყავართ ზოგჯერ მასწავლებლისა და სტუდენტის როლების შეცვლამდე, ტრადიციული საშინაო დავალებების უარის თქმამდე, „შებრუნებულ საკლასო ოთახამდე“. სანამ ეს სხვაობა ძველსა და ახალ მეთოდს შორის თვალსაჩინო იქნება, აუცილებელია მსჯელობა, კამათი, ფიქრი იმაზე, რომელი ინოვაციაა მისაღები, რომელია უფრო მართებული.

სტატიის მიზანს თუ დავუბრუნდებით, კითხვის ასპექტი ერთ-ერთი ძირითადი ჩვევაა ენის სრულყოფილად დაუფლებისათვის, ის ძირითადი და მნიშვნელოვანი საშუალებაა

ინგლისური ენის შემსწავლელთათვის, შეისწავლოს და კომუნიკაცია დაამყაროს ინგლისურ ენაზე მოსაუბრე საზოგადოებასთან, როგორც აკადემიურ, ასევე არაკადემიურ დონეზე. კითხვის როლი არაფორმალურ საგანმანათლებლო სისტემაში და თვითგანვითარებისას განისაზღვრება როგორც შემსწავლელის პიროვნული განვითარება, რომლის ეფექტური გამოყენება აუმჯობესებს მის მიღწევებს და წარმატებებს ცხოვრების მანძილზე (ანდერსონი 1999). ასევე, ნებისმიერ აკადემიურ სფეროში, ცოდნის, მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების დასაუფლებლად, სტუდენტს სჭირდება კითხვის ჩვევების დაუფლება ინგლისურში, რადგან უდავოა, რომ ის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ჩვევაა იმათთვის, ვინც ინგლისურ ენას როგორც მეორე, ანუ უცხოურ ენას ეუფლებიან. სტრევენსი (1977) ხაზს უსვამს კითხვის მნიშვნელობას შემდეგი ორი მიზეზიდან გამომდინარე.

1. კითხვა შემსწავლელს აძლევს შესაძლებლობებს წვდომა ჰქონდეს დიდი რაოდენობით ენობრივ მასალასთან და 2. ის სთავაზობს შემსწავლელს განათლების ამოცანის მიღწევის ყველაზე უსაფრთხო გზას. იმ ქვეყნებში, სადაც ინგლისურად არ საუბრობენ, კითხვა ყველაზე იოლად მიღწევადი ჩვევაა (დაბინი, 1982).

ინგლისურ ენას თუ განვიხილავთ იმ კონტექსტში, რომ ის არაოფიციალური ენაა, რომელზედაც საზოგადოებაში იშვიათად საუბრობენ, ინგლისური მასმედია არ არის პრივილეგირებული ისე როგორც იმ ქვეყნებში, სადაც ინგლისური მეორე ენაა, კითხვა უცხო ენის დაუფლების საქმეში უდიდეს როლს ასრულებს და მიჰყავს შემსწავლელი ენის დაუფლების მცდელობის რთულ ბილიკებზე, აწვდის მას დიდი რაოდენობით მასალას. ასე რომ, კითხვის უნარ-ჩვევების კვლევა და შესწავლა უაღრესად მნიშვნელოვანია საქართველოში, სადაც ინგლისური, როგორც უცხო ენა ისე ისწავლება.

კითხვისას ზოგიერთი მკითხველი აწყდება მთელ რიგ სირთულეებს, რომლებიც აფერხებს მის მიერ ტექსტის გაგებას, აღქმას და შედეგად მის პროგრესს. ასეთ სუსტ წერტილებზე ყურადღების გამახვილება, მათი შეცნობა ასეთი წარუმატებელი მკითხველისათვის არის უდიდესი დახმარება, გადალახოს სიძნელები, აღიქვას ტექსტი სათანადო დონეზე. კითხვის ტექნიკის სხვადასხვა ტიპის სწავლება, რაც გაზრდის ტექსტის აღქმას უდაოდ საჭიროა. ასევე, ხშირია, შემთხვევა როცა ასეთი მკითხველი ირჩევს არაეფექტურ და უვარგის სტრატეგიებს ხანმოკლე სტრატეგიის განზრახვით (ვუდი 1998). ამრიგად, ჩვენი მთავარი პრობლემა, როცა

კითხვის სირთულეებზე ვსაუბრობთ, არის სტრატეგიული ცოდნის ნაკლებობა, ან სულაც მათი არცოდნა, შემსწავლულებმა არ იციან როდის და როგორ გამოიყენონ ისინი.

ამ პრობლემიდან ერთ-ერთ გამოსავლად გვესახება მისი გადალახვა ცნობიერების ამაღლების აქტივობებით. მიზანმიმართული, კოგნიტური ვარჯიში, რომელსაც მკითხველი გამოიყენებს კითხვისას ტექსტის უკეთ აღქმისათვის, სათანადო ტექნიკის დახმარებით განისაზღვრება, როგორც კითხვის სტრატეგია. იყო კარგი მკითხველი, ნიშნავს, იცოდე ეს სტრატეგიები და შეამოწმო კითხვის გაგების პროცესი.

უნდა აღვნიშნოთ, რომ კითხვის სტრატეგიაზე ყურადღების გამახვილება რა თქმა უნდა აუმჯობესებს კითხვის უნარს, მაგრამ ის არ მიგვაჩნია კითხვის სწავლების უნივერსალურ საშუალებად.

ბევრი მკვლევარი კითხვის კომპონენტებს სხვადასხვაგვარად ჰყოფს. ფაქტიურად მისი მრავალნაირი განსაზღვრება არსებობს, მაგრამ შემდეგ სამ ძირითად კომპონენტზე ვამახვილებთ ყურადღებას, რასაც კითხვის პროცესი შეიცავს (1) ასოებისა და სიტყვების აღქმა, (2) ტექსტის გაგება და (3) ახალი ტექსტის აღქმა და მისი ინტეგრაცია მკითხველის ცოდნასთან და ახალი ინფორმაციის შექმნა (ჰამრა და სიატრინა 2010). კითხვისას სტუდენტს ინტერაქცია აქვს ნაბეჭდ მასალასთან უნდა დააკვირდეს, ინტერპრეტირება და შეფასება გაუკეთოს მას. ტექსტის მნიშვნელობის მიღების პროცესი სხვადასხვა მკითხველს შორის სხვადასხვა შეიძლება იყოს განსხვავებული ცოდნისა და მიზნიდან გამომდინარე. ეს ყველაფერი მკითხველის გონებაში ხდება სწრაფად, კითხვის ხანგრძლივობა არ არის მნიშვნელოვანი, მთავარი ასპექტი მკითხველის მიერ ტექსტის მნიშვნელობის აღქმაა.

კითხვა ტექსტის გააზრებისათვის შეიცავს ურთიერთობას მნიშვნელობასა და სიტყვის სიმბოლოს შორის, შესაბამისი მნიშვნელობის არჩევანს კონტექსტზე დაყრდნობით, მის ორგანიზაციას, არგუმენტების დასმასა და იდეის განსაზღვრას. ტექსტის გააზრება ასევე დამოკიდებულია ძირითად კოგნიტურ ფონურ ცოდაზე, ლექსიკის კონცეპტის და ენის ფლობაზე. ბევრი მეცნიერი (ჰარმა და სიატრინა 2010) მიიჩნევს, რომ ტექსტის გააზრებას აქვს სამი დონე: 1) სიტყვასიტყვითი გააზრება (სტრიქონებით კითხვა), 2) თანდათანობითი გააზრება (სტრიქონებს შორის კითხვა 3) კრიტიკული გააზრება (სტრიქონებს მიღმა კითხვა).

ზოგიერთ მეცნიერს ასევე მიაჩნია, რომ არსებობს კითხვის კიდევ ერთი დონე კრეატიული გააზრება, ეს არის ინფორმაციის მიღების და ემოციურად გამოხატვის უნარი.

პირველ დონეზე მკითხველს შეუძლია გადმოგვცეს ტექსტის მთავარი მესიჯი, უნარი რომელიც საჭიროა ამ დონისათვის. შემდეგია მისდით მოვლენათა განვითარებას, დაიმახსოვრო ფაქტები, შეიცნო მთავარი იდეა, და იცოდეს ტექსტის სტრუქტურა. მეორე დონეზე მკითხველს მოეთხოვება ინფორმაციების ინტეგრირება, დასკვნის გამოტანა, და რაც მთავარია ცოდნა იმისა, თუ რას ფიქრობს თვითონ და რას გულისხმობს მწერალი. კრიტიკულ დონეზე მკითხველს მოეთხოვება გამოიყენოს არსებული ინფორმაცია ახალი ინფორმაციის და იდეების შესაქმნელად. მკითხველი კითხულობს სტრიქონებს შორის რათა მეტი ახალი ინფორმაცია იპოვოს.

ყველა ლექტორი თუ მასწავლებელი, რომელიც პასუხისმგებელია თავისი სტუდენტების კითხვითი უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბება-გაუმჯობესებაზე უნდა კარგად ესმოდეს კითხვის რაობა, იცოდეს კითხვის პროცესი და სტრატეგიები, უნდა შეეძლოს ამ ცოდნის გადაცემა სტუდენტებზე და დახმარება, რომ სწორად აღიქვან ტექსტი. ისინი სწავლა-სწავლების პროცესში მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ, მათ გარეშე ეს პროცესი არ იქნება სრულყოფილი.

სტუდენტები დაინტერესებული და მოტივირებული არიან წაიკითხონ. მეორე მხრივ, მათ კითხვის ინტერესი და მოტივაცია არა აქვთ, იმიტომ რომ, მათ არ ჰქონდათ შესაძლებლობა ვინმე დახმარებოდათ, მხარი დაეჭირათ იმ პრობლემების გადაჭრაში, რასაც კითხვის დროს წააწყდნენ.

იყო კარგი მკითხველი ნიშნავს ხანგრძლივი სწავლების პროცესს განმტკიცებულს მთელი რიგი სავარჯიშოებით. ტექსტის საშუალებით კომუნიკაცია მოიცავს აზროვნების პროცესს, სადაც მკითხველს უწევს მოახდინოს ტექსტის შეფასება, ინტერპრეტირება, წინასწარმეტყველება და შეჯამება. ატკინსონი (1985) მკითხველთა სამ ძირითად კატეგორიას გამოყოფს: 1) დამოკიდებული მკითხველი, 2) დამოუკიდებელი მკითხველი, 3) იმედგაცრუებული მკითხველი. დამოუკიდებელ მკითხველთა 80%-დან 100%-მდე ტექსტის ირგვლივ დასმულ შეკითხვებს სწორად პასუხობს, დამოკიდებელ მკითხველთა 60-70%-მდე, ხოლო იმედგაცრუებულ მკითხველთა შესაძლებლობა 60%-ზე დაბალია. კარგი მკითხველის ჩამოსაყალიბებლად ზემოთ ნახსენებ ციფრულ ტექნოლოგიებს შორის ერთ-ერთი ადგილი

უჭირავს ციფრულ მედიას, როგორცაა ბლოგი. ბლოგები სულ უფრო აქტუალური ხდება ენის სწავლების პროცესში, რადგანაც სწავლება მხარდაჭერილი იქნება სტუდენტი მეგობრობის, სწავლებაში ჩართული მთელი გუნდის მიერ.

რა არის ბლოგი? ბლოგი არის ინტერნეტში განთავსებული საიტი, ძირითადად მთავარი გვერდი, რომელსაც თავისი ავტორი (მწერალი) ჰყავს. მექინთოში (2005) შემდეგნაირად განმარტავს მას: ისტორიულად „ვებლოგი“ ანუ „ბლოგი“ მოკლედ, წარმოადგენს მუდმივად განახლებად პოსტს, განთავსებულს კომპიუტერის ეკრანზე ქრონოლოგიურად, მკითხველთა კომენტარებით, კითხვებით და მოსაზრებებით, დამახასიათებელი წერის მანერით. ბლოგი იწერება ერთი რომელიმე ინდივიდის მიერ, რომელიც თავის ნააზრევს გადმოგვცემს ზოგადად და მსუბუქი „სასაუბრო“ სტილით.

ვილიამ დე ჯოკობსის (2004) მიხედვით „ბლოგები“ განვითარდა კომუნიკაციის სხვა ფორმებთან ერთად, როგორც უფრო მოსახერხებელი პროდუქტი“. სხვა მკვლევარი ბლოგებს ჟურნალისტურ სტილთან აკავშირებენ და აღნიშნავენ რომ „როგორც ჟურნალი, ბლოგი მუდმივად განახლებადი წყაროა, რომელიც დროთა განმავლობაში იზრდება და იხვეწება შინაარსით. ამ ინფორმაციის მისაწვდომობა შესაძლებელია მარტივი კალენდრის მეშვეობით, რომელიც მონიშნავს თარიღს, სადაც ეს ჩანაწერი გაკეთდა“. სხვები „ბლოგს“ მიიჩნევენ, როგორც „წყებას“, რომელიც ონლაინ ჩანაწერებში გამოჩნდა და მანამ, სანამ რომელიმე აკადემიურ და რჩეულ ჟურნალებში აღმოჩნდება, მას აქვს უნარი ჩაითრიოს ხალხი ერთობლივ აქტივობაში, ცოდნის გაზიარებასა და დებატებში“.

ანალიზური კითხვის კურსი ბლოგების გამოყენების მრავალი ექსპერიმენტის შესაძლებლობას იძლევა. ჩვენ მაგალითად, კურსი სამ საფეხურად დავყავით. პირველ საფეხურზე სტუდენტები ინდივიდუალურად კითხულობენ საკითხავ მასალას, რომელიც მასწავლებლის მიერ არის შერჩეული. მაგ.: Sybil Marcus- ის "A World of Fiction, Twenty Timeless Short Stories".

აუდიტორიაში სტუდენტები პასუხობენ ტექსტის ირგვლივ დასმულ კითხვებს და წაკითხული მასალის შესახებ ერთმანეთს თავიანთ აზრებს უზიარებენ. პირველი საფეხურის მიზანიც ეს არის, რაც შეიძლება მეტი სტუდენტი ჩაერთოს კითხვის პროცესში და მათი გლობალური ცოდნის დონე გაიზარდოს. მეორე საფეხურზე სტუდენტებმა სავარაუდოა

წაკითხონ ლექტორის მიერ შეთავაზებული და ტექსტთან დაკავშირებული სხვა მასალა. შემდეგ აუდიტორიაში ისინი ერთმანეთს უზიარებენ აზრებს, ცნებებს ან საკუთარ გამოცდილებას. მესამე საფეხურზე ყველა სტუდენტს მოეთხოვება წარმოადგინონ თავიანთი ესე და მოსაზრებები წაკითხული ბლოგის დახმარებით. ჩვენი აზრით, ბლოგი ეხმარება სტუდენტებს დისკურსის დროს ჩაერთონ და გამომჟღავნონ თავიანთი აზრები თემის ირგვლივ.

ყველა ამ საფეხურის გავლის შემდეგ სტუდენტებისათვის ძალიან საინტერესოა შეთავაზება დაწერონ თავიანთი კომენტარები ქმრებისა და ცოლების, სიყვარულის, ღალატის თემატიკაზე ჩვენს მიერ შექმნილი ბლოგისათვის "Adultery" („ღალატი“), რომელიც ოთხ მოთხრობას აერთიანებს. "Can-can" by Arturo Virante; "The Story of an Hour" by Kate Chopin; "The Kugelmass Episode" by Woody Allan; "The Legacy" by Virginia Woolf. საინტერესოა სტუდენტთა კომენტარები სხვადასხვა თემაზე: „მრუშობა ჩვენს კულტურაში“, „წყვილებს შორის პატიოსანი ურთიერთობა“, „ქორწინება ცუდი გარიგებაა“.... სტიგმა „განქორწინებაზე“ და ა. შ.

ასე რომ, ის ლექტორები, რომლებიც ანალიზური კითხვის ლექციებით არიან დაკავებული, აუცილებელია კარგად იცნობდნენ კითხვის სწავლების არსს, სწავლების მეთოდებს, სწავლა-სწავლების, ენის თეორიებს, სწავლების პედაგოგიურ ასპექტს. მათ უნდა მოსინჯონ უამრავი გზა კითხვის მოტივაციის გასაზრდელად.

მიგვაჩნია, რომ ბლოგის გამოყენება კითხვის პროცესში ნამდვილად შედეგს იძლევა. სტუდენტები უკეთ ინტერპრეტირებენ და აფასებენ მასალას, უკეთ აკვირდებიან ტექსტს, წინასწარმეტყველებენ ტექსტის განვითარების ხაზს. აქტიურად მონაწილეობენ საკლასო განხილვებში და დიდი ენთუზიაზმით წერენ კომენტარებს ბლოგებზე. ზოგადად, კი იზრდება მათი კრიტიკული და კრეატიული აზროვნება.

ლიტერატურა:

Anderson, N.J. (1999). *Exploring Second Language Reading: Issues and Strategies*. Boston: Heinle & Heinle Publishers.

Atkinson, R. H., & Longman, D. G. (1985). *Reading enhancement and development*. NY: West Publishing Company.

Dubin, F. (1982). *What every EFL teacher should know about reading*. English Teaching Forum, 20, 14-16.

Hamra, A., & Syatriana, E. (2010) *A model of teaching reading comprehension for junior and senior high school, Makassar*: Makassar State University Press.

McIntosh, E. (2005). *From learning logs to learning blogs*. Scottish Centre for Information on Language Teaching and Research. Retrieved on September 29, 2007, from <http://www.scilt.stir.ac.uk/SLR/Current%20Issue/SLR13%20McIntosh.pdf>

Stevens, P. (1977). *New Orientations in the Teaching of English*. London: Oxford University Press.

Williams, J., & Jacobs, J. (2004). *Exploring the use of blogs as learning spaces in the higher education sector*. Australian Journal of Educational Technology, 20(2), 232-247. Retrieved on September 25, 2007, from <http://www.jeremywilliams.net/AJETpaper.pdf>

Wood, E., Motz, M., & Willoughby, T. (1998). *Examining students' retrospective memories of strategy development*. Journal of Educational Psychology, 90(4), 1-7.

Moralishvili S., Shevardnadze Kh., Tkeshelashvili R., *Towards Critical Thinking and Its Perception in Georgia (Tbilisi Open Teaching University Case)*

<http://journals.euser.org/index.php/ejms/article/view/4318-12/23/2019>

Moralishvili S., Akhvlediani M., *Exploring Teaching Profession Challenges in Georgia*

<https://euser.org/icss18en/forum/thread.php?code=ED0F9593E259B4D5-12/23/2019>